

52. Köping.

Pl. XXX. Fig. 52.

Ett fragment af en runsten hittades på nyåret 1891 i nordöstra hörnet af kyrkogården vid gräfnings af en graf; den låg på $\frac{1}{2}$ alns djup. Närmaste jordmånen omkring undersöktes utan att flera stycken framkommo. Runstensstycket förvaras nu inuti Köpings kyrka i nordvästra hörnet.

Stenarten är ursprungligen röd kalksten men har förmodligen varit liggande i sur jord, ty den har förändrat färg, så att man endast innerst i brottet ser en röd strimma. På somliga ställen hade stenen efter sin framkomst genom förvittring så mjuk yta, som om den vore belagd med något slags lera, men ytan hårdnade sedermera.

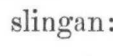
Fragmentets största mått är 76 cm. från hörn till hörn, dess tjocklek är 9 cm. Ytan är ej tillhuggen, innan den bearbetades. Slingorna äro framställda i svag relief, och mellan dem är stenen svagt fördjupad genom huggning.

Fragmentet består af två stycken och utgör ett hörn af en runsten, förmodligen en liggande grafsten.

Inskrift finnes dels i en slinga på styckets midt, dels efter stenens kant.

Runorna i slingan tillhöra uppenbarligen inskriftens början. De utgöras af 1—3 **str**, slutet af ett namn i nom. sg., antagligen på *-fast*, ordet 3—5 **auk**, följdt af * och därpå öfre delen af runan 6 **s** invid stenens kant, som är början af ett namn, hvars slut sannolikt utgöres af de runor 7—8 **ia** med följande *, som förekomma, sedan slingan åter krökt in på stenen. Runan 7 **i** har upptill ett mycket fint och grundt streck, som skulle kunna göra runan till **ī**, men en dylik läsning är mycket osannolik, då 2 är **↑**. Mellan detta **s** och **ia** synas ett par runor hafva kunnat stå, då man tager det rum i betraktande, som upptagits af en korsande slinga.

Efter kanten står: * **kumbl** * **aiftir**.

Inskriften är alltså följande: I slingan: — * — * Utefter kanten: — * * —

Translitteration: — **str auk** * **s** — **ia** * — * **kumbl** * **aiftir** —

Fonetiskt transskriberas kunna blott **auk**, **kumbl**, hvilkas transskription sammanfaller med translitterationen och **aiftir**, *æftir*. Är 8 **† a** ment som **† n**, kan namnet ha varit **s[ua]in**.

Öfversättning: — (f)ast och **s** — **ia** (lät göra) minnesvård efter —

53. Alböke.

Pl. XXXI. Fig. 53 a, b.

Litteratur: S. Söderberg, *Runologiska och arkeologiska undersökningar på Öland I*, s. 26.

Runstenen anträffades af Söderberg i Unnestads by af Alböke sn, dit den sannolikt förts från Alböke kyrkogård, enär en gammal gumma i Unnestad berättade, att för om-

kring 30 år sedan socknemännen i Alböke kommit öfverens att sinsemellan dela alla på kyrkogården befintliga grafstenar, till hvilka inga kända ägare funnos. Stenen fördes af Söderberg till museet på Kalmar slott, där den af mig undersöktes den 13 juni 1904 och den 17 aug. 1905.

Runstenen var en tillhuggen rektangulär grafsten, 65 cm. lång och 39 cm. bred, 10 cm. tjock, å de afflagade delarna $1\frac{1}{2}$ cm. Den hade i många år legat som broläggingssten vid brunnen, där boskapen vattnades, och var därför mycket nött och illa faren. Till utseendet var den hel, men när den skulle upptagas, befanns öfversidan vara spräckt i tunna skärfvor, som föllo i sär. De flesta styckena voro dock så stora, att de kunde tillvaratagas, och sedan de blifvit rengjorda och åter hopfogade, erhöles en någorlunda fullständig föreställning om ristningarnas utseende.

Ristningarna bilda ett likarmadt kors med prydliga utsirningar vid fot och topp. Öfver midten af korset är en 4 cm. bred ring inristad, i hvars nedre hälft runorna stå.

Söderberg säger sig ATS. 9: 2 s. 26 blott hafva läst början 1—11 *†R : N†R : †† : her : liker : aln :, slutet säges däremot vara nästan alldeles utnött.

Vid min undersökning den 17 aug. 1905 gjorde jag följande anteckning.

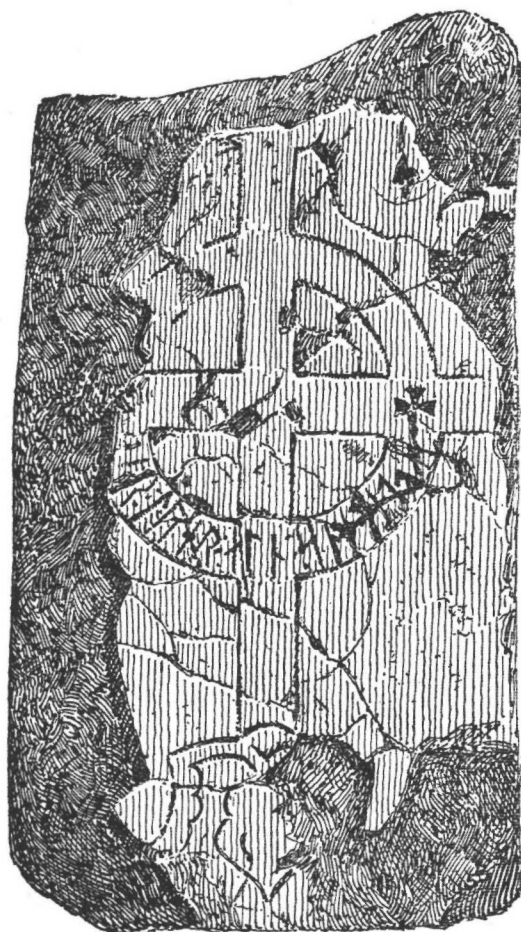
»Först står ett kors, hvaraf de yttre delarna af öfre och högra armen äro bevarade. Man väntar därefter **her** men detta synes omöjligt att läsa på stenen, där det står **per**. Af **p** finnes ett streck, likt kännestreck till **†**, tämligen djupt, och det öfriga kännestreck kan följas under hela sitt lopp men grundare. Grund är också **e**, hvars prick är möjlig, ehuru icke synnerligen utpräglad. Af **r** är stafven förstörd men kännestreck väl bevaradt utom allra öfverst. Ordet **liker** är tydligt, men öfre stafven i **k** fattas, och öfre delen af **ker** är svag.

Det följande namnet **†† æln** är fullt tydligt. Djupt ristade äro nedre stafven i **†** samt **ln**; kännestreck och öfre stafven i **† æ** äro grundare men fullt säkra. I Söderbergs anteckningar och teckning läses ock **†**.

Därpå torde följa gen. sg. **siata** af ett mansnamn. **s** ser ut som en förbindelse af **†** **st**, d. v. s. nedre stafven är ovanligt lång och förlängd upp till öfre slinglinien, men det tyckes alldeles klart, att hela runan bildar en sammanhängande figur. Söderberg uppfattar i sina anteckningar också runan som **h**. Om här för **s** skulle läsas **st**, finge man antaga ett **t** med kännestreck långt under spetsen; uti **†** i **totir** utgår kännestreck från stafvens spets. Där mellanstreck träffar öfre stafven, finnes en punktliknande fördjupning, säkerligen genom en skada i stenen. På **i** uti **siata**, som icke har varit **†**, är högra sidan skadad genom en fåra, som liknar kännestreck till **n** men bildar en mera spetsig vinkel mot stafven än på **n** i **æln**. Runan 14 **a** är fullt klar och djup, men nedre stafven är förstörd. Af 15 **t** finnes blott nedre hälften af stafven och toppens högra sida. Det är därför uteslutet, att runan kunnat vara **†**, af **†** borde ock något spår af kännestreck synas. Däremot är **† t** möjligt och passar bra i ställningen mellan vokaler, där de äfvenledes tänkbara **†**, **†** icke kunna antagas. Ordets sista runa 16 **† a** har stafven rätt bra i behåll, och på kännestrecks plats finnes en skada, som mycket väl kunnat innehålla detsamma.

Efter **siata** finnes ett skiljetecken af en punkt 1 cm. nedifrån och sedan den fullt tydliga öfre hälften af 17 **† t**. 18 har varit **† o**, öfre stafven är utplånad, den nedre förstörd genom en skada; stafven är fullt bevarad mellan kännestrecken, af hvilka det

ALBÖKE.
53 A.

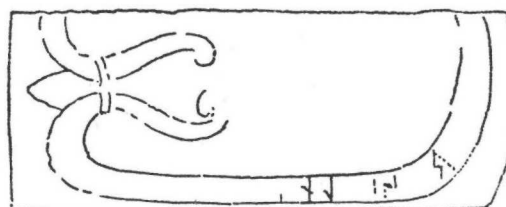
ALBÖKE.
53 B.

LÖT.
54.

*†þ þ†: þ†: ††††: ††††: ††††: ††††: ††††:
††††: ††††.

HÖGBY.
55.

öfre är helt, men af det nedre finnes blott roten. 19 är blott litet mer än nedre hälften af en staf, toppen och kännestreckket äro fullständigt bortfrätta. 20 är en staf, som kan följas under hela sitt lopp utom litet ofvan foten, där en remna afbrutit densamma. 21 har varit i R tätt invid 20, men remnan har förstört dess topp. Slutligen följer ett kors, hvars vänstra arm är förstörd.»

Lektor F. Bærendtz i Kalmar har godhetsfullt på min begäran genom förnyad eftersyn bekräftat min läsning af þ i þer och att i uti siata icke kunnat vara l.

Inskriften har alltså varit följande: ✠ þ¹er : þ⁵er : þ¹⁰er : þ¹⁵er : þ²⁰er : ✠

Translitteration: ✠ þ⁵er : þ¹⁰er : þ¹⁵er : þ²⁰er : ✠

Transskription: þær ligger Æl(i)n Siátta dóttir.

Öfversättning: Där ligger Elin Sjättes dotter.

Ordningstalet »sjätte» synes eljest icke förekomma som egennamn, men »sjunde» är ej sällsynt, t. ex. *Siundi* S.D. IV, 339 (1333).

54. Löts kyrka.

Pl. XXXI. Fig. 54.

Litteratur: Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet, under Löt Socken och Alböke. — Liljegren, *Runlära*, s. 213, not. 1.

Uppgiften hos Rhezelius lyder: »På en pelare mot högkoren söder sida stå

*þþþþ : þt : þ¹er : þ²er : þ³er : þ⁴er : þ⁵er : þ⁶er : þ⁷er : þ⁸er : þ⁹er

Runorna þ och þ i *þþþþ, þ i þ¹er och þ²er äro försedda med prick och 1 i þ³er är skrivet öfver raden.

I utskriften är denna inskrift uteglömd, och som en tolkning är den betydligt ändrade uppteckning med bifogad öfversättning att betrakta, som af Rhezelius meddelas i F. b. 22 (se ofvan s. 5, not 1), nämligen:»

*þþþþ . þt . þt . þ¹er : þ²er . þ³er .

þt . þ⁴er . þ⁵er . þ⁶er . þ⁷er .

Hafue the då mera mig giffuitt,

Så woret och bätter skriffuit». Äfven här har þ prick i samma ord som i konceptet.

Rhezelius synes icke hafva förstått 3 pl. pret. konj. *havðen þe* 'hade de' i den konditionala bisatsen men gjort sitt bästa för att där af erhålla en rimlig tolkning. Om 3 pl. pret. konj. på -in se Rydqvist, *Svenska språkets lagar*, I, s. 359. Hufvudsatsens verb är *waret* 'vore det' med den pronominalanslutning, som Rydqvist behandlar på anförda ställe s. 534, liksom t. ex. St. Rimkr. *ok ther med skullet* (skulle det) *tha vara sææt*.

Troligtvis är þ¹ felläst för þ¹ 'då'; huruvida saknaden af r i ordet 'skriffet', är ett förbiseende af ristaren eller Rhezelius, kunna vi ej veta.

Vid translitterationen af Rhezelius' uppteckning återgifver jag det punkterade þ med v, þ med æ och þ med a för att i transskriptionen åtskilja dessa runor.